

Tisková zpráva

Zájem politiků o názory občanů a možnosti občanů ovlivnit veřejnou sféru – únor 2019

- ⊗ Co se týče zájmu politiků o názory občanů, naprostá většina (76 %) české veřejnosti si myslí, že o názory lidí se zajímá jen menšina politiků.
- ⊗ 12 % občanů přitom zastává názor, že o názory občanů se nezajímá vůbec nikdo z volených politiků.
- ⊗ Optimističtější na zájem politiků o mínění občanů pohlížejí lidé, kteří životní úroveň své domácnosti hodnotí jako dobrou.
- ⊗ Také hodnocení možnosti ovlivňovat veřejnou sféru ve všech zkoumaných aspektech souvisí s hodnocením životní úrovně domácnosti respondenta, přičemž lidé s dobrou životní úrovní mají častěji pocit, že mohou veřejnou sféru ovlivnit.
- ⊗ I když meziroční názorové posuny nedosahují hranice statistické významnosti, v posledních letech postupně narůstá podíl občanů, kteří si myslí, že lidé mají možnost ovlivnit dění v obci i ve státě a dosáhnout svých oprávněných požadavků (nárůst o 11-14 procentních bodů oproti roku 2012).

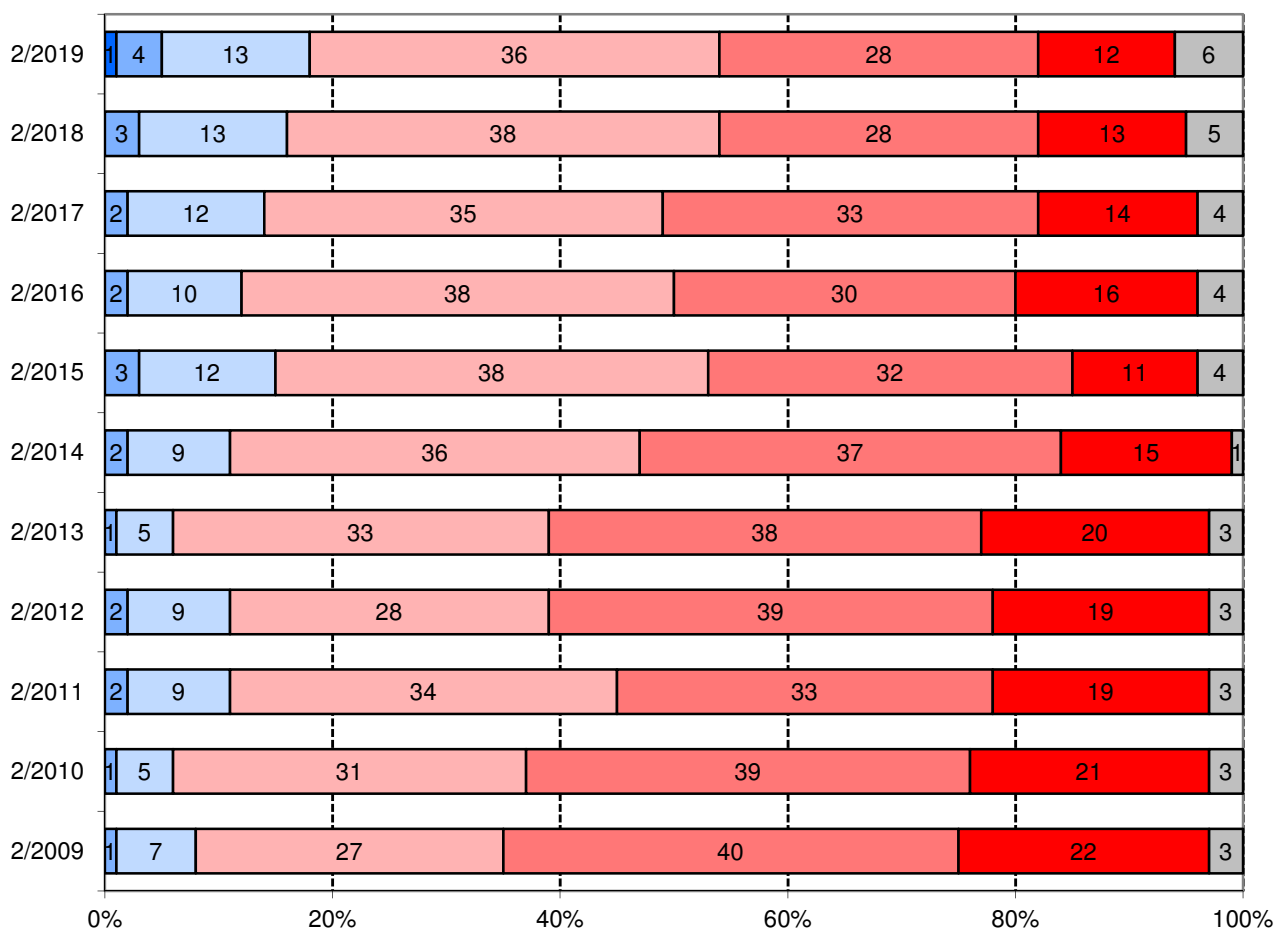
Milan Tuček

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR
Tel.: 210 310 593; e-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

⊗ Ve svém pravidelném únorovém šetření Centrum pro výzkum veřejného mínění podrobněji zkoumalo, zda si lidé myslí, že se politici zajímají o názory občanů, a zda podle mínění české veřejnosti mají lidé možnost ovlivňovat veřejnou sféru. Při posuzování zájmu politiků o názory obyčejných lidí (viz graf 1) převládá u české veřejnosti skeptický pohled. Naprostá většina odpovědí (76 %) je soustředěna do kategorií odpovědí, které vypovídají o zájmu menšiny politiků, přičemž 12 % občanů zastává vyhraněný názor, že *nikdo* z volených zástupců se nezajímá o smýšlení lidí, celkem 28 % respondentů si myslí, že je to *naprostá menšina*, a dalších 36 % lidí soudí, že je to *spíše menšina*. Pouze 18 % se přiklání k opačnému názoru, tedy že zájem o mínění lidí prokazuje většina politiků, z toho 13 % si myslí, že je to *spíše většina* politiků a podle 4 % jde o *naprostou většinu*. Názor, že zájem o to, co si myslí obyčejní lidé, mají *všichni* politici, se vyskytoval pouze sporadicky (1 %). Zbylých 6 % respondentů se přiklonilo k možnosti *nevím*.

Ve srovnání s minulým šetřením z února 2018 nedošlo v zastoupení jednotlivých kategorií odpovědí ke statisticky významným změnám. Skupina těch, podle kterých se o názory občanů zajímá většina politiků či všichni, je ovšem vyšší než bývala ve výzkumech z předchozích let s výjimkou roku 2015. Zároveň je v dlouhodobé perspektivě patrný pokles podílu lidí, kteří jsou přesvědčeni o zájmu naprosté menšiny či vůbec nikoho z politiků, zejména v porovnání s obdobím let 2009 až 2014.

Graf 1: Kolik politiků se zajímá o to, co si myslí obyčejní lidé?¹

■ všichni ■ naprostá většina ■ spíše většina ■ spíše menšina ■ naprostá menšina ■ nikdo ■ neví

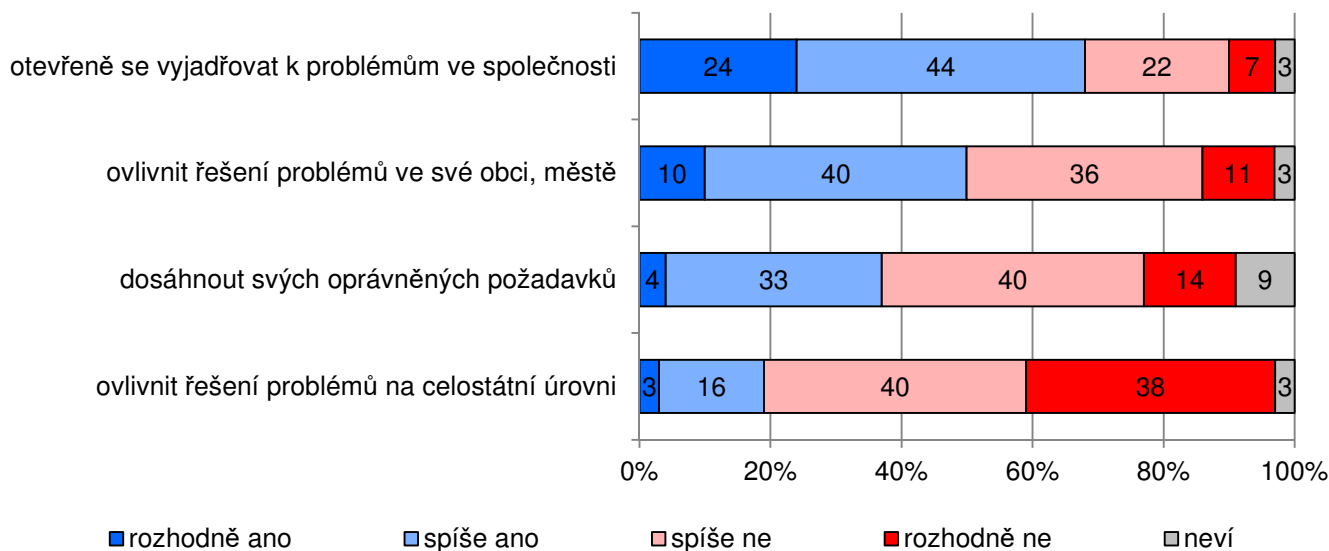
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, šetření v roce 2019 proběhlo 2. – 13. 2. 2019, 1064 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Rozdíly v názorech na zájem politiků o mínění občanů se projevují nejvýrazněji v závislosti na tom, jaká je životní úroveň respondentovy domácnosti. Daleko optimističtější na zájem politiků o mínění občanů pohlížejí lidé, kteří životní úroveň své domácnosti hodnotí jako dobrou – naprostou menšinu politiků nebo nikoho uvedla necelá třetina (31 %) z nich oproti více než dvěma třetinám (68 %) mezi těmi, kteří svoji situaci označili za špatnou. Přesvědčení, že se o jejich názory nezajímá *nikdo* z politiků, je také častější u lidí, kteří rozhodně nechtějí přijít k volbám (v daném případě 23 % z nich, oproti 7 % z těch, kteří by k volbám rozhodně nebo spíše šli), kteří nejsou spokojeni s fungováním demokracie u nás, kteří nejsou spokojeni se současnou politickou a ekonomickou situací u nás či obecně se svým životem, kteří nedůvěřují vládě a ostatním ústavním institucím a kteří si myslí, že pro lidi jako jsou oni, je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický režim.

¹ Znění otázky: „Kolik zvolených politiků se podle Vás zajímá o to, co si myslí lidé, jako jste Vy?“ Varianty odpovědí: všichni, naprostá většina, spíše většina, spíše menšina, naprostá menšina, nikdo.

V únorovém šetření Centra pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR bylo dále zjišťováno, jaké jsou podle občanů možnosti ovlivňovat veřejné dění (viz graf 2).

Graf 2: Možnost občanů ovlivňovat veřejnou sféru (v %)²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 2. – 13. 2. 2019, 1064 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

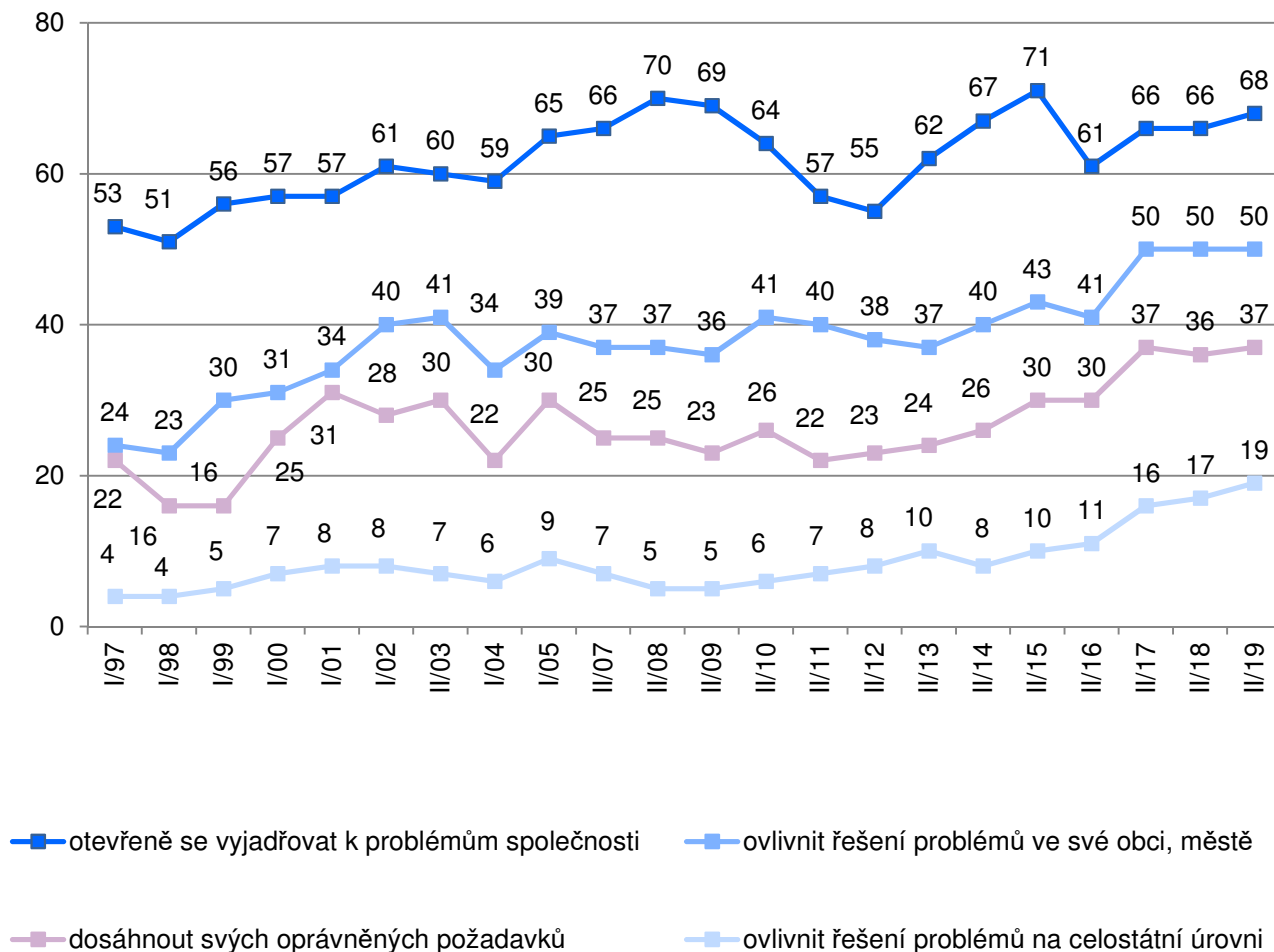
Z výsledků je patrné, že více než dvě třetiny českých občanů (68 %) se ztotožňují s názorem, že mají možnost se otevřeně vyjadřovat k problémům ve společnosti. Opačný názor zastávají necelé tři desetiny respondentů (29 %). V případě řešení problémů ve své obci či městě si přesně polovina lidí (50 %) myslí, že má možnost ho ovlivnit. Naproti tomu necelá polovina respondentů (47 %) zastává názor, že tuto možnost nemá. V případě dalších dvou možností, jak ovlivnit veřejnou sféru, již více či méně převažoval podíl negativních odpovědí. Celkem 37 % českých občanů věří, že má možnost dosáhnout svých oprávněných požadavků, na druhé straně 54 % lidí tomu nevěří. Pouze 19 % respondentů uvedlo, že podle svého názoru má možnost ovlivnit řešení problémů na celostátní úrovni, oproti tomu více než tři čtvrtiny občanů (78 %) mají názor opačný, z toho 38 % uvedlo, že takovou možnost „rozhodně“ nemá.

Podrobnější analýza dále ukázala, že hodnocení možnosti ovlivňovat veřejnou sféru ve všech zkoumaných aspektech souvisí s hodnocením životní úrovně domácnosti respondenta, kdy ti, jejichž životní úroveň je dobrá, mají častěji pocit, že mohou veřejnou sféru ovlivnit. Naopak lidé obecně nespokojení se svým životem pociťují menší možnosti ovlivňovat veřejnou sféru. Stejně tak lidé nespokojení s ekonomickou a politickou situací u nás. Lidé, kteří jsou spokojeni s fungováním demokracie v naší zemi, se častěji domnívají, že mohou ovlivňovat veřejnou sféru ve všech oblastech s výjimkou řešení problémů na celostátní úrovni. Názor, že se mohou otevřeně vyjadřovat k problémům ve společnosti, pak častěji sdílí lidé s vyšším vzděláním a ti, kteří považují demokracii za nejlepší možný způsob vlády. Tito lidé také více věří v možnost ovlivňování řešení problémů ve své obci a dosažení svých oprávněných požadavků. Možnost ovlivnit řešení problémů ve své obci či městě kladněji hodnotí pravice orientovaní občané. Poněkud skeptičtější se k možnosti ovlivňování veřejné sféry staví lidé starší 60 let, kteří si častěji myslí, že nemohou dosáhnout svých oprávněných požadavků, podobně skeptická je ovšem i věková kategorie 15 – 24 let. Pro zajímavost jsme se podívali, zda a jak názory souvisí s politickým štěpením společnosti zachyceným v prezidentských volbách. V případě možnosti vyjadřovat se k problémům společnosti voliči M. Zemana jsou relativně skeptičtější než voliči J. Drahoše („rozhodně ano“ 22 % ku 32 %, ti, co nešli k volbám, 15 %). Analogicky to platí i v dalších zjišťovaných položkách:

² Znění otázky: „Řekli byste, že v dnešní době lidé, jako jste Vy, a) mají možnost otevřeně se vyjadřovat k problémům a nedostatkům ve společnosti, b) mohou ovlivnit řešení problémů ve své obci, městě, c) mohou ovlivnit řešení problémů na celostátní úrovni, d) mohou dosáhnout svých oprávněných požadavků.“ Varianty odpovědí: rozhodně ano; spíše ano; spíše ne; rozhodně ne.

dosáhnout svých požadavků („ano“ 33 % ku 50 %), ovlivnit řešení problémů v obci („ano“ 50 % ku 66 %), řešení problémů ve státě („rozhodně ne“ 42 % ku 26 %).

Graf 3: Možnosti občanů ovlivňovat veřejnou sféru v časovém srovnání (v %)

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

V porovnání se situací z února loňského roku (viz graf 3) nedošlo k žádným změnám v žádné ze sledovaných oblastí. V delším časovém horizontu poslední výzkum potvrdil dlouhodobý trend nárůstu pozitivních odpovědí v případě možnosti ovlivnit řešení problémů na celostátní úrovni (za deset let z 5 % na současných 19 %) a možnosti dosáhnout oprávněných požadavků (z 22 % v roce 2011 na 37 %). I když se možnost ovlivnit řešení problémů na obecní úrovni v posledních třech letech ustálila na 50 %, od roku 2013 vykázala 13 bodový růst.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-02</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>2. - 13. 2. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1064</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>221</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>pd190320</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PI.53, PD.3</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>20. března 2019</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.